

WYROK Z DNIA 11 KWIETNIA 2003 R.

SNO 17/03

Przewodniczący: sędzia SN Andrzej Siuchniński.

Sędziowie SN: Irena Gromska-Szuster , Tadeusz Żyznowski (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny w Warszawie z udziałem Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego sędziego Sądu Apelacyjnego oraz protokolanta po rozpoznaniu w dniu 11 kwietnia 2003 r. sprawy dyscyplinarnej sędziego Sądu Okręgowego w związku z odwołaniem Ministra Sprawiedliwości na niekorzyść obwinionego od wyroku Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego z dnia 10 stycznia 2003 r., sygn. akt (...)

u c h y l i ł wyrok Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego w zaskarżonej części i w tym zakresie przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Uzasadnienie

Sędzia Sądu Okręgowego został uniewinniony od popełnienia czynów polegających na tym, że:

- 1) w okresie od dnia 19 maja 2000 r. do dnia 5 czerwca 2000 r. w A. wręczył personelowi medycznemu Wojewódzkiego Szpitala im. (...) w B. upominki o wartości 650 zł, przekraczającej przyjęte w tym zakresie zwyczaje, tj. o uchybienie godności sędziego z art. 107 § 1 Prawa o u.s.p.,
- 2) w czerwcu 2001 r. w A. wręczył personelowi medycznemu Wojewódzkiego Szpitala im. (...) w B. upominki o wartości 650 zł przekraczającej w tym zakresie zwyczaje, tj. o uchybienie godności sędziego z art.107 § 1 Prawa o u.s.p. Zaskarżonym wyrokiem Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny uniewinnił obwinionego od popełnienia tych przewinień służbowych, przytaczając – w uzasadnieniu tego wyroku – bezsporne ustalenia. Sędzia Sądu Okręgowego po wypadku komunikacyjnym w dniu 19 maja 2000 r. został przewieziony do wymienionego Szpitala, w którym był operowany, a następnie leczony. Opuszczając dnia 5 czerwca 2000 r. Szpital wręczył jego personelowi upominki łącznej wartości 650 zł, w tym bombonierki, kawę i butelkę whisky wartości 150 zł. Obwiniony kontynuował leczenie w tym Szpitalu w okresie od dnia 30 maja do dnia 6 czerwca 2001 r. i opuszczając Szpital wręczył także upominki wartości 650 zł, w tym lekarzowi, który go operował, przekazał pióro marki „Pelikan” wartości 175 zł.

Zachowanie takie nie wypełnia – w ocenie Sądu pierwszej instancji – znamion z art.107 § 1 Prawa o u.s.p. jeśli uwzględnić, że krąg osób obdarowanych każdorazowo przekraczał 20 osób. Wręczenie lekarzowi – operatorowi pióra marki „Pelikan” było usprawiedliwione udziałem tego lekarza w zabiegach operacyjnych, którym poddany został obwiniony. Nadto status majątkowy

obdarowanego i darczyńcy nie pozwalają na przyjęcie, że nastąpiło przekroczenie przyjętych zwyczajów.

Powyższy wyrok zaskarżył Minister Sprawiedliwości.

Skarżący z powołaniem się na przepisy art. 438 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.) zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku mający wpływ na rozstrzygnięcie, a polegający na wadliwym ustaleniu, że dwukrotne wręczenie przez sędziego Sądu Okręgowego personelowi medycznemu Szpitala im. (...) w B. upominków o wartości po około 650 zł stanowiło wręczenie prezentów nie przekraczających przyjętego zwyczaju i dlatego czyny te nie stanowią przewinień służbowych w rozumieniu art. 107 § 1 Prawa o u.s.p.

Wskazując na powyższe skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Dyscyplinarnemu do ponownego jej rozpoznania. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego wnosił o utrzymanie zaskarżonego wyroku w mocy.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

Stosownie do art. 107 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz.1070 ze zm.), którego wykładnia wywołała w przedmiotowej sprawie kontrowersje, sędzia odpowiada dyscyplinarnie za przewinienia służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa oraz uchybienia godności urzędu. Rozbieżność ta ogniskuje się wokół skonkretyzowania – w okolicznościach rozpoznawanej sprawy – cech rozpoznawczych zachowania się sędziego i jego reakcji wykluczających postawienie mu zarzutu – jak to wywodzi Sąd Apelacyjny Sąd Dyscyplinarny – naruszenia godności urzędu.

Pojęcie godności człowieka zawiera art. 30 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiący że przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło jego wolności i praw. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie i

ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Powszechnie, z powołaniem się na treść tego przepisu Konstytucji oraz jej preambuły, podkreśla się, że godność człowieka jest najwyższą wartością obowiązującego porządku konstytucyjnego oraz celem innych podstawowych wartości. Pojęcie to rozumiane szeroko jest utożsamiane z respektowaniem wartości uznawanych i reprezentowanych przez człowieka. Zakaz naruszania godności człowieka ma charakter bezwzględny i dotyczy wszystkich. Obowiązek poszanowania i ochrony godności nałożony został na władze publiczne. Prawodawca w ustawie ustrojowej – Prawo o ustroju sądów powszechnych odwołuje się – w powołanym art.107 – do godności zawodu. Zbiór zasad etyki zawodowej sędziów (stanowiący załącznik do uchwały Nr 16/2003 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 19 lutego 2003 r.) zawiera nakaz adresowany do każdego sędziego kierowania się zasadami uczciwości, godności i honoru (§ 2). Z powyższego wynika, że ustrojodawca w aktach prawnych – różnej rangi – zmierza do – nie doznającego wyjątku – wskazania, że działanie i czynności podejmowane przez sędziego w czasie pełnienia służby i poza nią nie mogą prowadzić do tworzenia, bądź wywoływania sytuacji prawnych lub faktycznych uchybiających godności urzędu. Wysokie wymagania są zrozumiałe jeśli uwzględnić, że sędzia orzekający został wyposażony przez ustawę w kompetencje obejmujące rozstrzyganie o najwyższych wartościach człowieka jak wolność, cześć, czy też jego mienie. Jest to zawód wyspecjalizowany, wykonywany w sposób i w warunkach trudnych do oceny i skontrolowania z zewnątrz. Wymaga zatem dyscypliny wewnętrznej od każdego wykonującego ten zawód. Dlatego ustawodawca poza odpowiednio wysokimi kwalifikacjami zawodowymi ustanawia odpowiednio wysokie wymagania co do przymiotów i walorów osobistych mających określać sylwetkę i osobowość sędziego, w działalności zawodowej i w środowisku w którym on pozostaje. W długiej tradycji, liczne wypowiedzi poświęcone etyce tego zawodu wymieniają reprezentowane poczucie sprawiedliwości, obiektywizmu, godności,

obowiązkowości, rzeczowości, spokoju, taktu i kultury. W licznych wypowiedziach cechy i przymioty – dające się stopniować – przytacza się w najwyższym stopniu z powołaniem się i uzasadnieniem konieczności umacniania zachwianego prestiżu społecznego. Oczywistym jest, że trudno byłoby przedstawić wyczerpujący katalog zachowań mających czynić zadość rozległym i wysokim wymaganiom, mającym budować nie autorytet formalny, lecz rzeczywisty, a to wobec oczywistego faktu, że sędzia jako osoba zaufania publicznego wyposażony został przez Państwo w rozległe funkcje władcze. Niezbędnym jest – jak to uczynił Sąd Apelacyjny – wiązanie oceny postępowania z indywidualnym przypadkiem i sformułowanymi zarzutami. Wykładnia art. 107 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych, w zakresie traktującym o godności urzędu sędziego nie pozwala na aprobowanie przez niego reguł, czy nawyków charakteryzujących środowisko w którym znalazł się sędzia, skoro to właśnie od niego można, jeśli nie wręcz trzeba wymagać kształtowania wzorów etycznych, wykazania się odwagą myślenia i postępowania, nawet w trudnej sytuacji.

Przywoływane już zasady etyki zawodowej w § 1 zawierają postanowienie stwierdzające, że z pełnieniem urzędu sędziego wiążą się szczególne obowiązki oraz ograniczenia osobiste. Nie można zatem przy wykładni omawianego przepisu pomijać konieczności jeśli nie kształtowania, to w istotny sposób przybliżania stanu rzeczywistego do pożądanego i społecznie oczekiwanego. Nadanie takiej treści przepisom ustrojowym określającym wzorzec sędziego jest gwarancją prawidłowej z punktu widzenia prawnego i społecznego realizacji założeń leżących u podstaw tych przepisów, a mianowicie kształtowania dla osoby sędziego szacunku, zaufania i respektu. Oczekiwań tych nie spełnia wyrok Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego aprobujący świadczenie korzyści majątkowej w postaci wiecznego pióra o znacznej wartości, jak też drogiego alkoholu. Obowiązujące sędziego standardy w odniesieniu do traktowania także jego otoczenia w jakim pozostawał, nie pozwalają na

podzielenie przyjętej przez Sąd Apelacyjny wykładni zawartej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Odnieść to należy w szczególności do motywacji wyroku w zaskarżonym zakresie, która zmierza do usprawiedliwienia faktu wręczenia pióra marki „Pelikan” lekarzowi, wykazującemu troskę o pacjenta w osobie sędziego w toku jego leczenia.

Zawarte w uzasadnieniu kwestionowanego wyroku sformułowanie może skłaniać do przywołania lub poszukiwania stosownego ekwiwalentu dla lekarza, lecz bez uwzględnienia, że immanentną cechą wykonywania zawodu lekarza – wielokrotnie i z naciskiem podkreślaną w kodeksie etyki lekarskiej – jest troska i życzliwość dla pacjenta. Postawa pacjenta zmierzająca do odwzajemnienia tego stosunku w postaci odpowiedniego gestu, wypowiedzi, czy innej stosownej formy manifestującej uczucie wdzięczności może być wyrażana tylko symbolicznym upominkiem, nie wykraczającym poza ramy pobudek czysto altruistycznych. Ustalony i bezsporny stan faktyczny w sposób oczywisty wskazuje, że obwiniony wykroczył poza te ramy i takie postępowanie – wbrew odmiennym zapatrywaniom Sądu Apelacyjnego – Sądu Dyscyplinarnego nie może być uznane jako wiodące do zyskiwania szacunku przez otoczenie i ludzi godnych szacunku z tego otoczenia. Jest to podstawa, na której można budować autorytet wymiaru sprawiedliwości, którego brak odczuwa i manifestuje środowisko sędziów. Postępowanie obwinionego pogłębia powszechnie znaną negatywną ocenę społeczną całego środowiska wymiaru sprawiedliwości.

Stwierdzony zarzut obrazy art. 107 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych uzasadnia uchylenie w zaskarżonym zakresie orzeczenia z przekazaniem – w tej części – sprawy do ponownego jej rozpoznania (art. 438 pkt 1 i 442 k.p.k. w zw. z art. 128 Prawa o ustroju sądów powszechnych).